

A. Bak Péter

Művészcsaládok VI.

Martsa István (1912–1978) szobrász, éremművész és családja: Martsa Alajos, Martsa Istvánné, Szűcs Ilona és Martsa Piroska

Martsa István (Pozsony, 1912. június 23. – Budapest, 1978. február 3.) szobrász, éremművész:

Eredendően villanyszerelő szakmát tanult, és villanyszerelőként az esztergomi Elektromos Műveknél dolgozott. Később mozigépész lett. Szabadidejében fafaragással foglalkozott, amelyre felfigyelt az Ady-szobor és síremlék kapcsán ismertté vált szobrászművész, Csorba Géza (1892–1974). Kísértetiesen hasonló indulása volt az akkor Nyergesújfalun élő, szintén villanyszerelőként dolgozó Vecsési Sándornak (1930–2015), akiből aztán festőművész lett. Csorba Géza egyébként a II. világháború idején Martsa Alajos, Martsa István testvérbátyja esztergomi házában bújt meg az üldözések elől, ahol abban az időben a katonai behívóparancsát megtagadó Martsa István is meglapult. A háború után, Csorba Géza ösztönzésére, a Magyar Képzőművészeti Főiskolán kezdte meg tanulmányait. 1945–1950 között Csorba Géza, Ferenczy Béni (1890–1967) és Beck András (1911–1985) voltak a mesterei. Főiskolai évei vége felé Ferenczy Béni tanársegédje lett. Martsa István 1947 óta kiállító művész. Ferenczy Béni 1948-ban megvált a főiskolán betöltött tanári állásától, de napi kapcsolatot tartva vele, képzését tovább is szemmel tartotta. Idővel a mester és tanítványa kapcsolat barátsággá alakult. Az 1950-es évek elején közös műteremben dolgoztak, s Ferenczy Béni néhány jelentősebb alkotása itt, Martsa István VIII. ker. József utcai műtermében készült. 1951–1960 között a budapesti Képző- és Iparművészeti Gimnázium szobrász tanára volt. Tanítványai közül többen jeles alkotók lettek, mint például Asszonyi Tamás (1942–) és Sz. Egyed Emma (1935–2016).

1951-től a Képzőművészeti Szövetségben több tisztséget viselt. A Fialat Képzőművészek Stúdiójának (FKS) egyik alapítója volt 1958-ban. A Művészeti Alap (ma MAOE) vezetőségi tagja volt 1972-től haláláig. Tanulmányúton járt 1956-ban Olaszországban, 1958-ban Vietnamban, 1969-ben Mongóliában. 1964-től az Eötvös Loránd Tudományegyetem Művészettörténeti Tanszékén a szobrászat oktatója volt. Minden jelentős csoportos kiállításon részt vett. Művészeti munkásságát kisplasztikák és kisméretű portrék mintázásával kezdte. Ezt követte érmeinek gazdag sora. Portréi és érméi kitűnő ábrázolóképeségről tanúskodnak. Első korszakában, 1948–1952 között erősen kötődött a klasszikus hagyományok-

hoz. Derűs nyugalmú, lírai hangú kisplasztikáin, érmein, szobrain Ferenczy Béni stílusa, szellemi öröksége, hatása érződik tematikában és technikai megoldásban egyaránt. Mesterének művészi, emberi szemléletét egész pályája során megőrizte. Az 1950-es évek közepétől figyelme a köztéri plasztikák felé fordult, ekkortól kapott rendsze-

A Martsa szülők Piroska lányukkal

res szobor-megbízásokat, amelyek további művészetének gerincét alkották.

Az Ózd Városi Tanács Kórháza elé 1956-ban készített *Női akt* című szobrárt tömör megfogalmazás, telt formák jellemzik. Művészete alapvetően realista stílusú, azonban távol-keleti útjának hatására 1959-től változás figyelhető meg szobrászatában. Az *Auschwitzi emlékműnél* elszakadt mestere szellemi hagyományától, drámai erejű, expresszív megfogalmazásával. A szobornál mind a téma, mind a megfogalmazás új a korábbi alkotásaihoz viszonyítva, és szinte összefoglalja az 1960-as évek eleje magyar köztéri szobrászatának modern törekvéseit. A vashegesztéses technikát az elsők között alkalmazta itthon. Köztéri szobrait a harmónia, a környezetbe illő megfogalmazás jellemzi. Köztéri szobraiért 1968-ban (*Braun Éva*, Budapest), 1969-ben (*Kubikos-szobor*, Kalocsa) és 1970-ben (*Talpasok*, Vaja) nívódíjat kapott.

Munkássága során 62 érmét, 57 kisplasztikát és 40 szobrot alkotott.

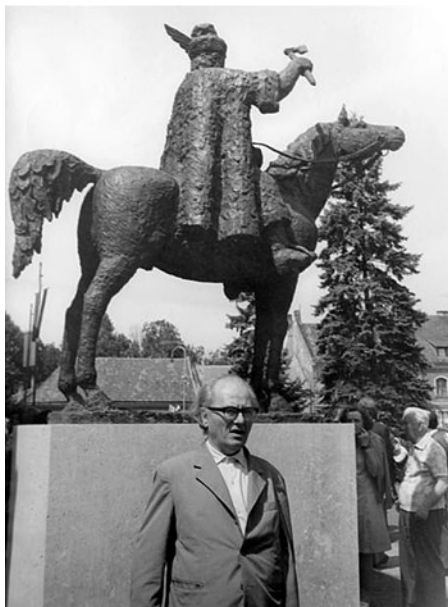
Tárgykör és műfaj tekintetében változatos művészetének központjában az ember áll, akinek sokrétűen jellemzi egyéniségét, és jeleníti meg magatartástípusait. Műveinek felépítésében a tartalom és a forma összehangolása vezérli. E cél érdekében szervezi meg a kompozícióit, alakítja ki a tömeg-és formaritmust. Mélyen átértett, elmélyült érmeinek mintázása lendületes és formagazdag. Egyik legfoglalkoztatottabb köztéri szobrászunk volt. Több parkszobra, politikai-és portré emlékműve áll a fővárosban és vidéken.

Önálló kiállításai:

1955 – Fényes Adolf Terem (M. Szűcs Ilonával), Budapest
1958 – Hanoi
1973 – Zodiákus Klub, Esztergom; Múcsarnok, Budapest
1976 – Nagy Balogh Terem, Budapest
1978 – Művelődési Ház, Oroszlány; Csepel Galéria (M. Szűcs Ilonával), Budapest

Csoportos kiállítások (válogatás):

1947 – Képzőművészeti Főiskola Növendékeinek Kiállítása, Budapest
1949 – Magyar Ifjúsági Képzőművészeti Kiállítás (Világifjúsági Találkozó – VIT), Fővárosi Képtár, Budapest
1950, 1952-55, 1960, 1962, 1965, 1968 – Magyar Képzőművészeti Kiállítás, Múcsarnok
1952 – Arcképkiallítás, Ernst Múzeum, Budapest
1954 – Magyar Plasztikai és Grafikai Kiállítás, Ernst Múzeum
1955 – Képzőművészetünk Tíz Éve, Múcsarnok; I. Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállítás, Herman Ottó Múzeum; Nagy Balogh János Képzőművészeti Csoport Kiállítása, Budapest
1956 – Zsenyeyi Művésztelep Első Kiállítása, Szombathely
1957 – Magyar Forradalmi Művészet, Múcsarnok; Tavasz Tárlat, Múcsarnok
1958 – XXIX. Velencei Biennále; Kortárs Magyar Festészeti, Szobrászati és Grafikai Kiállítás, Antwerpen
1960 – Képzőművészetünk a felszabadulás után, Magyar Nemzeti Galéria
1964 – Szegedi Országos Képzőművészeti Kiállítás, Móra Ferenc Múzeum
1966 – Magyar művészet a X. századtól a XX. századig, Petit Palais, Párizs
1967 – I. Országos Kisplasztikai Biennále, Pécs
1968 – Fiatal Művészek Stúdiója 1958–1968, Ernst Múzeum
1969 – Magyar Művészet 1945–1969, Múcsarnok; II. Országos Kisplasztikai Biennále, Pécs
1970 – Lenin a magyar képzőművészetben, Ballassa Bálint Múzeum, Esztergom
1973 – XV. FIDEM Nemzetközi Éremkiállítás, Helsinki; Magyar Nemzeti Galéria

Martsa István Vak Bottyán szobrával

1975 – Harminc győzelmes év – Nemzetközi Képzőművészeti Kiállítás, Moszkva
1978 – Magyar Szobrászat, Múcsarnok

Emlékkiállítások:

1980 – Magyar Nemzeti Galéria; Vármúzeum, Esztergom; Magyar Szocialista Munkáspárt Pest megyei Bizottsága Kiállítóterme
1981 – Városi Művelődési Központ, Hajdúböszörmény; Művelődési Ház, Dömös
1982 – Fényes Adolf Terem, Budapest; Tungsram Klub, Budapest
1984 – Hatvani Galéria (M. Szűcs Ilonával), Hatvan
1986 – Művelődési Ház (M. Szűcs Ilonával), Tapolca
1988 – Magyar Szocialista Munkáspárt Esztergomi Városi Bizottsága Kiállítóterme (Martsa Alajossal)
1990 – Három szólamban (Martsa Alajossal, M. Szűcs Ilonával), Művészetek Háza, Szekszárd
1997 – HiltonART-X Galéria (M. Szűcs Ilonával), Budapest
2012 – Duna Múzeum (Martsa Alajossal), Esztergom

Díjai, kitüntetései:

1948 – Magyar Képzőművészeti Főiskola I. díja
1957, 1966 – Munkácsy Mihály-díj (Auschwitzi emlékmű)

1968, 1969, 1970 – Nívódíj a köztéri szobraiért
1970 – Magyar Népköztársaság Érdemes Művésze
1972 – Munka Érdemrend arany fokozata; Szocialista Munkáért Érdemérem

Martsa István mintáz

Martsa István éremművészetének kialakulására, fejlődésére nagy hatással volt mestere, Ferenczy Béni éremművészeti jártassága, amely ösztönzően

hatott rá. Éremművészetének legjelentősebb korszaka 1950–1955 közé esik, amelyet olyan kimagasló alkotások jellemeznek, mint a *Leonardo* (1952) emlékérem, amely a nagy reneszánsz mester születésének 500. évfordulóját köszöntötte, vagy a *Dante* (1953), *Van Gogh* (1954), *Tolsztoj* (1954), *Berény Róbert* (1954) éremportrék.

Martsa István:
Dombormű a székesfehérvári vasútállomáson

Az 1960-as évektől vett részt hivatalosan kiírt állami érem pályázatokon. Az ezekre készített alkotásai közül több „hivatalos állami érem” került gyártásra, mint például a *Bábolnai Állami Gazdaság* számára készített lovas érme, vagy *Dömös* város érme (1963), vagy a *Miskolci Filmfesztivál* érmei (1966) stb. Érmei bekerültek a Szentendrei Éremantológiába is, amely munkákat, mint a magyar éremművészet kimagasló alkotásait, kiállításokon mutattak be szerte Európában.

Köztéri szobrai: *Kossuth Lajos*, 1945, bronz emléktábla (1976-tól az esztergomi Fürdőszálló homlokzatán); *Vasút az iparban, Vasút a mezőgazdaságban*, 1954–1961, mészkő dombormű (Székesfehérvár, vasútállomás); *Darvak*, 1955, alumínium (Budapest); *Domborművek*, (Budapest, Újpesti lakótelep); *Női akt – Álló nő*, 1956, mészkő (Ózd, Városi Kórház); *Szerelmespár*, 1960; *Emberpár – Szerelmespár*, 1961, mészkő (Budapest, XII. ker. Szanatórium utca 2.); *Mártíremlékmű*, 1965, vas (Auschwitz, láger); *Auschwitzi mártíremlékmű*, 1965, vas, másodpéldány (Esztergom); *Gyümölcsstermesztők*, 1956, kettő terrakotta dombormű (Kazincbarcika, Borsodi Vegyi Kombinát F. épület); *Zuhanyozó nő*, 1959, mészkő (Siófok, vasútállomás parkja); *Női akt – Ülő nő*, 1959, mészkő (Budapest, VIII. ker. József utca 22., park); *Gondozónő gyermekkel*, 1959–1961, mészkő (Budapest, VII. ker. Gorkij [1991-től újra Városligeti] fasor 39–41. előkert); *Anya gyerekekkel*, 1962–1966, mészkő (Esztergom, Városi Kórház parkja); *Gólyák*, 1960-as évek (Budapest, kispesti bölcsőde előtt); *Függőónos fiú*, 1964–1965, bronz

Martsa István:
Nagy Balogh János

(Salgótarján, Ipari Szakmunkásképző Intézet); *Felszabadulási emlékmű*, 1965, bronz (Hajdúböszörmény); *Tisza – Fekvő nő*, 1966–1969, bronz (Szolnok, Damjanich János Múzeum); *Kürtös lány – Zenélő kislány*, 1967, bronz (Siklós, gimnázium); *Braun Éva*, 1968, bronzportré (Budapest, I. ker. Szilágyi Erzsébet Gimnázium); *Napernyős nő – Napozó nő*, 1968, hazshti mészkő (Balatonalmádi, Pannónia étterem); *Ülő nő*, 1968, mészkő (Budapest, VIII. ker. József utca); *Ülő paraszt férfi – Bíró*, 1969, mészkő (Budapest, XVII. ker., Pesti út 165.); *Kubikos*, 1970, bronz (Kalocsa, Ecetgyári híd); *Talpasok*, 1975, bronz (Vaja, Művelődési Ház parkja); *Vak Bottyán – Bottyán János*, 1977, bronz lovas szobor (Esztergom, Széchenyi tér [2006 májusa óta a városháza udvarán]); *Bókay János*, 1978–1979, bronz portré (Budapest, VIII. ker., Bókay János Egészségügyi Szakközépiskola, Csobánc utca 1.); *Nagy Balogh János*, 1975,

Martsa István Tisza című szobra Szolnokon

mészkő (Budapest, XIX. ker., Wekerle-telep, Kós Károly tér); *Kőrösi Csoma Sándor*, 1978–1981, bronz portré (Hajdúnánás, gimnázium); *Ignotus Pál síremléke*, 1969, bronz dombormű (Budapest, Kerepesi Temető, 24/1-2-72.); *Szécsi Zsigmond*, 1969, mészkő (Sopron); *Illés Nándor*, 1969, mészkő (Sopron); *Női figura*, 1971–1972, bronz (Szöny, Kőolajipari Orvosi Rendelő); *Karitás – Női figura*, 1971–1973, tardosi márvány (Pápa, Városi Kórház); *Böloni György*, 1972, bronzportré (Szigliget, Alkotóház parkja); *Kazinczy Ferenc*, 1972–1973, bronz mellszobor (Abony, Szociális Otthon); *Házaspár*, 1973, mészkő (Veszprém, Megyei Kórház); *Móricz Zsigmond*, 1974–1975, bronz mellszobor (Békéscsaba, Köröspart sétány); *Louis Saillant*, 1975, márvány, bronz (Hévíz, SZOT-üdülő); *Hege-*

dűs lány, 1976, bronz (Sopron, Liszt Ferenc Művelődési Központ); *Felszabadulási emlékmű* (Marton Lászlóval), 1976, mészkő (Budapest, XVIII. ker., Vörösfény utca – Címer utca sarok); *Mártírelmékmű*, 1980, bronz (Esztergom, Madách tér); *Martsa István síremléke – Karitás*, 1982, mészkő, az 1971-es pápai mű másodpéldánya (Budapest, XII. ker., Farkasréti Temető, 25-1-35.); *Géme*k, 1984, alumínium (Budapest, XIX. ker., Tálás utca 15., kert).

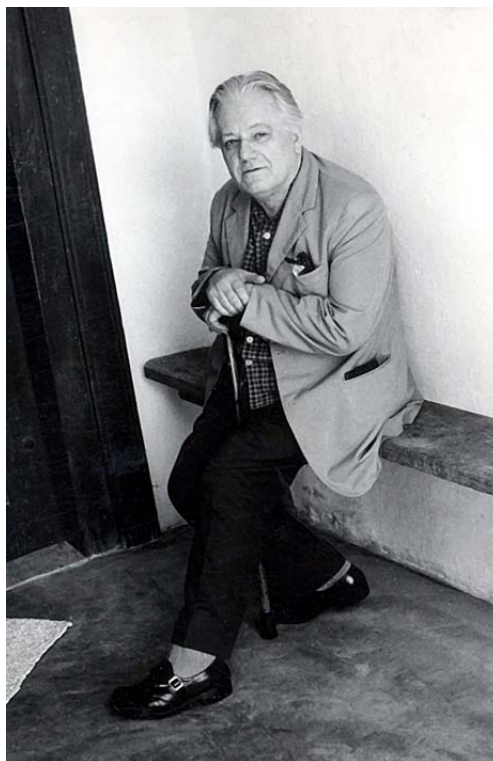
Művei közgyűjteményekben: Balassa Bálint Múzeum (Esztergom), Janus Pannonius Múzeum (Pécs), Magyar Nemzeti Galéria (Budapest).

Felesége: Szűcs Ilona festőművész. Gyermekai: Martsa Piroska restaurátor művész és dr. Martsa Balázs traumatológus.

Martsa Alajos (Pozsony, 1910. május 31. – Esztergom, 1979. április 15.) fotográfus, fotóművész, könyvtárigazgató, Esztergom Díszpolgára:

1920-tól Esztergomban élt. A polgári elvégzése után könyvkötőtanuló volt. Gyerekkori szánkóbalesete egész hátralévő életére mozgássérültté tette. Ezután fordult a fotográfia felé és tanult meg fényképezni Tvarosek Páltól, Albrecht Ferentől, Uy Kálmántól, akinek makói műtermét vezette. Több magyarországi fotóműteremben dolgozott. Szegeden a neves Rónai (eredetileg Rosenberg) Dénesnél (1975–1964) ismerte meg a külföldi avantgárd folyóiratokból Moholy-Nagy László (1895–1946), El (eredetileg Lazar Markovics) Liszickij (1890–1941) fotogramjait, fotómontázsait.

Bekapcsolódott a munkásmozgalomba is. A gazdasági válság idején műteremről műteremre vándorolt. 1933-ban Esztergomban önálló fotóműhelyt nyitott. Amatőr munkák kidolgozásából élt. 1935–1937 között Tuniszban egy magyar fényképész segédje volt. Itt készült fotói az avantgárd hatására születtek. Tuniszi képeit „A világ népei” című kötet és magyar képes magazinok közölték. 1937-ben Esztergomban modern szellemű portréműtermet nyitott, amely művészeti, szellemi műhellyé vált. A II. világháború alatt egy bombatámadás miatt csaknem minden addigi fotográfiája megsemmisült.

Martsa Alajos

Martsa Alajos portré

1945-ben a Magyar Kommunista Párt (MKP) tagjaként megyei alispán, az Ideiglenes Nemzetgyűlés tagja volt, majd városi párttitkár Esztergomban, aki jelentős szerepet játszott a város újjáépítésében. Kisiparosként, miniszteri biztosként a KIOSZ helyi szervezetének megalakítója, a város képviselő-testületének tagja volt. 1951–1973 között a városi könyvtár vezetője.

Fontos volt kultúraszervező tevékenysége, a városi fotósakkör megalakítója, Ferenczy Bénivel együtt az esztergomi művésztelep megszervezője volt. Műterme festők, írók és a szellemi élet egyéb nagyságainak kedvelt találkozó helye, szellemi műhelye lett. Móricz Zsigmond (1879–1942), Tersánszky Józsi Jenő (1888–1969), Féja Géza (1900–1978) írók, Berda József (1902–1966), Nagy László (1915–1978) költők, Mucsi András (1929–1994) művészettörténész, Ferenczy Béni, Csorba Géza

szobrászok, Czóbel Béla (1883–1976) festő, Zolnay László (1916–1985) régész, Buga doktor, Buga (eredetileg Bukaszky) László (1906–1988) és még sok más jeles személyiség számára fontos találkozási pont lett a fényképész műteremlakása, ahol később – a vendéglátó hatalmas asztala körül – éjszakákba nyúló művészeti és politikai viták zajlottak. A nyüzsgő művészeti életnek is köszönhető, hogy 1947 nyarán – a város meghívására – Ferenczy Béni szobrászművész, főiskolai tanár három növendékével – Vigh Tamás (1926–2010), Kiss Sándor (1925–1999), Martsa István – művésztelepet létesített Esztergomban, ahol maga is több művet készített (a Babits-síremlék másodpéldánya a városi könyvtár olvasótermét díszítette, Leány bagollyal című domborműve Martsa Alajos síremlékén látható). Martsa Alajos szervezte az első kiállítást a sokáig elhallgattatott Kassák Lajosnak (1887–1967). Közben folyamatosan fényképezett, fotogramokat, nonfiguratív képeket készített, amelyeket fotóilluminációnak nevezett. Portréi, művészfotói mellett a műtárgy- és csendéletfotói a legjelentősebbek.

Emlékkiállításai:

1982 – Vármúzeum, Esztergom

1984 – Dorog

1988 – Magyar Szocialista Munkás Párt Esztergom Városi Bizottsága Kiállítóterem, (Martsa István szobrásszal)

2012 – Duna Múzeum, Esztergom (Martsa István szobrásszal)

Az esztergomi Belvárosi temetőben a Temető utcai oldalon, egy csendes kis dombocskán áll Martsa Alajos síremléke, amelyet Ferenczy Béni „*Leány bagollyal*” című domborműve díszít.

Hagyatéka Budapesten látható a Martsa Múterem-Múzeumban (VIII. kerület, József utca 37.). Munkásságáról a Kecskeméti Fotómúzeum adott ki monográfiát.

További irodalom

Zolnay László: Martsa Alajos. Fotóművészeti Kiskönyvtár, Corvina Könyvkiadó, Budapest, 1977.

Kaposi Endre – Kincses Károly – M. Szűcs Ilona: Martsa Alajos és művészbarátai. Magyar Fotográfiai Múzeum, Budapest, 2001.

Martsa fivérek emlékkiállítása: Esztergom 1988.

március 21. – április 29. (meghívó, leporelló, 5 oldal).

Nevezetes fotója: Kassák Lajos portréja – 1963, fekete-fehér, 18,5 x 47,5 cm.

Martsa Alajos nem nősült meg, családot nem alapított.

2010-ben volt születésének 100. évfordulója, de Esztergom városa elfeledkezett róla. Volt a városnak Babitsról elnevezett könyvtára, Martsa Alajos erőfeszítései nyomán jött létre, s ő volt az első igazgatója is. Lebontották, a földdel tették egyenlővé, félbehagyott épület, használaton kívüli mélygarázzsal meredezik a helyén.

Időközben a díszpolgári címet felülvizsgálták az illetékesek, és megállapították, hogy Martsa Alajos továbbra is maradhat díszpolgár. Erről örömmel értesítették a hagyatékot ápoló és gondozó családot.

M. Szűcs Ilona (Pécs, 1925. április 16. – Budapest, 2010. április 19.) éremművész, író, festőművész, Martsa István szobrászművész fele-

M. Szűcs Ilona

sége. 1949-ben rajztanári, 1951-ben művészdiplomát szerzett a Magyar Képzőművészeti Főiskolán. Mesterei: Kmetty János (1889–1975), Berény Róbert (1887–1953), Ferenczy Béni, Szőnyi István (1894–1960). Az akvarell műfaj érzékeny művelője. Az impresszionizmus hagyománykörét folytatta. A természethez, az élethez gyermekkor óta fennálló, sok szállal fűződő, szoros érzelmi kapcsolat szövi át műveinek egészséges realizmusát. Lírai hangvételi alkotásai-
ban a látott valóság friss, hangulatgazdag visszaadására törekedett. Tájélményeit az Ormánság és a Dunakanyar szépségei határozták meg. Szívesen festett enteri-

őröket és virágcsendéleteket is. Művészeiről és barátairól remekül jellemzett, bronz portréermekeket, plaketteket mintázott, mint például: Martsa István, André Kertész (1894–1985), Babits Mihály (1883–1941), Csontváry Kosztka Tivadar (1953–1919), Faludy (eredetileg Leimdörfer) György (1910–2006), Ferenczy Béni, Karinthy Frigyes (1887–1938), Tőkei Ferenc (1930–2000), Van Gogh (1853–1890). Expresszív kifejező formáit sosem engedi szétfutni a szigorú formaérzék fegyelme, s ez a feszültség adja érmeinek hangulatát.

Karakterisztikus portréival, tájképeivel rendszeresen szerepelt kiállításokon.

Minden jó művészetnek tudás az alapja. Nem a vicc és ötlet.

A mű nem akar tetszeni. (A giccs viszont igen!)

Díjai, kitüntetései:

1983 – Arcok és Sorsok Országos Portré Biennále különdíja (Hatvan, Hatvani Galéria)

1988 – Józsefvárosi Becsületkereszt

2000 – Aranydiploma

Önálló kiállításai (válogatás):

1955 – Fényes Adolf Terem (Martsa Istvánnal), Budapest

1963, 1966 – Művelődési Központ, Esztergom

1966, 1972, 1978 – Fényes Adolf Terem, Budapest

1976 – Mednyánszky Terem, Budapest

1978 – Kisfaludi Strobl Terem, Zalaegerszeg; Csepel Galéria, Budapest

M. Szűcs Ilona: Mimi, bronzérem

1980 – Balassa Bálint Múzeum, Esztergom

1981 – Derkovits Gyula Terem, Szombathely; Dömösi Galéria, Dömös

1983 – Képcsarnok, Dunaújváros

1984 – Hatvani Galéria, Hatvan

1985 – Benczúr Gyula Terem, Nyíregyháza

1990 – Főszékesegyházi Kincstár, Esztergom; Művészetek Háza (Martsa Istvánnal, Martsa Alajossal), Szekszárd

1993 – Művelődési Ház, Nagymaros; Vigadó Galéria, Budapest

1995 – Józsefvárosi Galéria, Budapest; Megyeháza, Esztergom; Városvédő Egyesület, Budapest

1997 – Hilton ART-X Galéria (Martsa Istvánnal), Budapest; Kossuth Klub, Budapest

2001 – Művelődési Ház, Keszthely

2002 – Józsefvárosi Galéria, Budapest

2005 – Városvédő Egyesület, Podmaniczky Terem, Budapest

M. Szűcs Ilona műterme

Csoportos kiállítások (válogatás):

1960 – 8. Magyar Képzőművészeti Kiállítás, Múcsarnok, Budapest

1970 – I. Országos Akvarell Biennále, Eger

1983 – IV. Országos Éremművészeti Biennále, Sopron

1987–1999 – VI–XII. Országos Éremművészeti Biennále, Sopron

1984 – 31. Vásárhelyi Őszi Tárlat, Tornyai János Múzeum, Hódmezővásárhely

1989 – Országos Kisplasztikai Biennále, Pécs

1990 – A Martsa család kiállítása, Művészetek Háza, Szekszárd

2001 – Szobrászaton innen és túl, Múcsarnok, Budapest

2003 – Érem és irodalom, az MKISZ Érem Szakosztály Kiállítása, Petőfi Irodalmi Múzeum

2004 – FIDEM Nemzetközi Éremművészeti Kiállítás

Művei közgyűjteményekben: Balassa Bálint Múzeum, Esztergom; Déri Múzeum, Debrecen; Dobó István Vármúzeum, Eger; Ferenczy Múzeum, Szentendre; Halmstadt, Svédország; Mezőgazdasági Múzeum, Budapest; Xantus János Múzeum, Győr.

Köztéri művei: *Lékai bíboros*-portré (Zalalövő); *Lékai János bíboros*, 1994, bronz, dombormű (Esztergom); *Pilinszky János*-portré, emléktábla (Budapest).

Emlékkiállítások: 2016 – Csorba Győző Könyvtár Várkonyi Nándor Fiókkönyvtára (Pécs); Művészetek és Irodalom Háza – Martyn Ferenc Galéria (Martsa Istvánnal, Pécs).

Írói munkássága: Templomok a Józsefvárosban; Palotanegyed a Józsefvárosban; Védett értékek a Józsefvárosban; Egy műteremház a Józsefvárosban; Freskók, falképek a Józsefvárosban; Műteremház 1898–1998.

Martsa István szobrász 1949-től bérelte többmagával a háborúban romossá lőtt műtermet. Feleségével, M. Szűcs Ilona festőművésszel 1950-től éltek itt, s tették a területet lakhatóvá, a kertet valódi kis édenkertté. Erről az időszakról M. Szűcs Ilona *Egy műteremház a Józsefvárosban* című önéletrajzi könyvében ír (Budapesti Városvédő Egyesület, Budapest, 1984).

Martsa Piroska (Budapest, 1963. június 5.) szobrászrestaurátor művész, animációs mozdu-

M. Szűcs Ilona: Piroska kakással, akvarell

lattervező, műteremvezető, Martsa István és M. Szűcs Ilona lánya. A budapesti Fazekas Mihály Gimnáziumban érettségizett 1981-ben, majd bórdíszműves szakmát tanult. 1984-től a Pannónia Filmstúdióban dolgozott mozdulattervezőként. Közreműködött Jankovics Marcell (1941–), Richly Zsolt (1941–), Gémes József (1939–2013), Békés Rozi (1955–), Ke-

resztes Dóra (1953–) filmjeiben. Ez idő alatt a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola játékszakkos diákjainak tartott animációs képzést, és több könyvet illusztrált. 2003-ban felvételizett a Magyar Képzőművészeti Egyetem szobrászrestaurátor szakára, ahol 2008-ban diplomázott, majd 2009-ben tanári diplomát szerzett. Diplomamunkája a bodajki kegytemplom oltárangyala, szakdolgozatát a barokk templomi kartusokról írta. Tanárszakos dolgozatát „Jankovics Marcell Az ember tragédiája című animációs filmsorozatának beépítése a középiskolai rajz-, irodalom- és művészettörténet oktatásba” címmel írta.

A Martsa Műterem és Művészkerth vezetője. A Martsa család művészeti hagyatékának gondozója bátyjával, dr. Martsa Balázs traumatológussal. Martsa István testvére, az Esztergomban élt Martsa Alajos fotóművész hagyatéka szintén e helyen kerül bemutatásra. Martsa Piroska kultúrtörténeti előadásokat tart a műteremben, illetve más intézményekben is. Művészettörténeti és szakmai gyakorlati tanárként részt vesz a rajzfilmes OKJ-s képzésekben. Szabadidejében kerámiával foglalkozik.

A művészeti alkotófolyamat egyik fontos követelménye a műgond. A művész csak akkor hozhat létre tökéletes műalkotást, ha a legnagyobb műgonddal igyekszik megszabadulni a rutintól és a modorosságtól, ha a kifejezni szándékolt tartalomnak, mondanivalónak megfelelően gondosan finomítja, csiszolja formai eszközeit.

Előadásai: József utcai Műteremház története; Józsefváros szobrai; Józsefváros kovácsoltvas kapui; Józsefváros utcái; Eltűnő mesterségek; Az ember tragédiája (kultúrtörténeti sorozat); A rajzfilmről; Repüléstörténeti sorozat: Sárkányrepülés; Kisgépes repülés; Nagyrepülők.

Könyvillusztrációi: B. Méhes Vera: Nagybetűről kisbetűre; Dallos Szilvia: Illemerke története az óvodában (Intergra Project Kiadó); Dallos Szilvia: Illemerke története az iskolában (Kávé Kiadó); Életrevaló (A Karinthy Gimnázium)

um tanácsadó könyve érettségizőknek); Martsa Piroska – Dóry Béla: A Susogó-völgy; Ábrahám-né – Poros – Trentin: Magicland (angol nyelv-tankönyv); Ábrahám-né – Poros – Trentin: Magic friends (angol tankönyv).

2016-ban jelentették meg a – bátyjával közösen írott – könyvet, a Józsefváros Becsületkeresztjével kitüntetett városvédő édesanyjuk, M. Szűcs Ilona festőművész életéről és munkásságáról (Martsa Piroska – Martsa Balázs: Pintyő – M. Szűcs Ilona élete és munkássága, szerzői kiadás, Budapest, 2016).

Abban a szerencsében volt részem, hogy személyesen is ismerhettem Szűcs Ilonát, hiszen több kiállításán jelen voltam. Mint szakmabelit is érdekelt az ő művészete, sokoldalú tevékenysége. Lenyűgözött, ahogy gondozta férje művészi hagyatékát, és minden tőle telhetőt megtett, talán még azon túl is, hogy Martsa István művészete ne merüljön feledésbe. Halála után gyermekeik folytatják a hagyaték gondozás felelősen szép, de nem könnyű munkáját, amihez a gyermeki szereteten, elhivatottságon felül még sok minden szükséges. Átérezem a feladat minden szépségét és nehézségét, hiszen jómagam is hagyaték gondozó vagyok. Talán ezzel a kis összeállítással én is hozzájárultam ahhoz, hogy a Martsa művészcsaládra irányuljon egy kis figyelem.

Forrás: Kortárs Művészeti Lexikon I–III. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 1999–2001.; [<https://artportal.hu/lexikon-muvesz/martsa-alajos-3227/>]

Németh Bálint

Hold

A hold bevilágítja az éjszakát,
S csendben ülve, hallgatja az éj szavát.
Ő maga nem sötét,
Bágyadtan világít, minden nap eltökélt.
Hallgatása mégis nekem nagyon sokat mond.
Bágyadtan világít, mintha érezné: sok a gond.
A hold, udvarában a csillagok a vendégek,
Mint nekem egy pillantás, melyet elkapva
lelkemben elégek.
Sötét ez az éj, mégis nálam a vörös szín dominál.
Szerelem. Ezzel a tünettel voltam dokinál.
Közhelyként mondta, csak várjál!
Valahol biztosan épp rád vár.
A szív nem túl hiszékeny.
S mondandója elől lassan kitértem.
Ám a vörös szín nem nyugodott meg bennem.
Egyik pillanatról a másikra szerelmesebb lettem.
S a közhelyek némelyike értelmet nyert
szememben.
Így már nem csak hold mi ragyogni képes
a szememben.
Már nem csak a hold, mit gyönyörűnek látok.
Rád nézve áldás ez, de a holdnak átok.
Most már nem a hold mosolyog le rám.
Most már órá nézek, tőle vagyok boldog,
s ő is boldog már.
S a hold emlékét félretéve
Őt helyezem előtérbe.
S a hold lemege, felkel majd a nap.
A hold elment de ő itt maradt.
Sugárzik, s fényesen ragyog.
Nézem, s boldog vagyok.
Sugara melegen érintik a testem.
Legbelül most is épp, közös jövőnket festem.

Martsa műteremház